

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Europeisk film i den digitala tidsåldern

(yttrande på eget initiativ)

(2015/C 230/07)

Föredragande: Anna Maria DARMANIN

Den 6 november 2014 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

Europeisk film i den digitala tidsåldern.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 11 november 2014.

Vid sin 503:e plenarsession den 10 och 11 december 2014 (sammanträdet den 10 december 2014) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 190 röster för, 9 röster emot och 1 nedlagd röst.

1. Rekommendationer

1.1 EESK välkomnar kommissionens meddelande "Europeisk film i den digitala tidsåldern – Att förena kulturell mångfald och konkurrenskraft" (COM(2014) 272 final), som med rätta tar upp några frågor att diskutera och fundera över beträffande denna mycket viktiga sektor i Europa.

1.2 EESK betonar att det måste finnas en lämplig balans mellan den audiovisuella sektorns värde i affärsmässig och kommersiell mening och dess värde för Europa ur ett kulturarvsperspektiv. Dessa två aspekter kan i grunden inte behandlas separat.

1.3 Det är hög tid att en eller flera innovativa och nya affärsmodeller för sektorn diskuteras öppet i syfte att ta till vara de befintliga möjligheterna i den digitala världen. EESK uppmanar därför sektorn, kommissionen och de nationella regeringarna att vara öppna för och villiga att diskutera och främja sådana affärsmodeller.

1.4 Finansiering är ett område som måste undersökas. Man måste eftersträva konkurrenskraft, men inte på bekostnad av den kulturella dimensionen hos film i Europa. Finansiering är främst en fråga för medlemsstaterna. Man bör ändå överväga en öppen debatt om metoder för att säkerställa maximal finansiering och alternativa finansieringsmetoder. Detta omfattar offentlig finansiering för att locka privat finansiering, en mer rationell användning av offentliga resurser och komplementaritet mellan EU:s och medlemsstaternas finansiering samt privat finansiering från nya aktörer såsom internetleverantörer och telekommunikationsföretag.

1.5 Att stärka den kreativa miljön bör också vara en viktig prioritering i färdplanen för sektorn. En sådan strategi bör tas upp i kommissionens meddelande och bör omfatta utbildningsmiljön, arbetsförhållandena för dem som arbetar i sektorn, utvecklingen av kreativ talang, kreativa uttryck, hur mervärde kan tillföras samt europeisk filmkunnighet och språk.

1.6 EESK stöder tanken på att publiken bör stå i centrum för diskussionerna om den audiovisuella sektorn, eftersom publiken inte bara är mottagare utan ofta också skapar tendenser och således leder utvecklingen.

1.7 EESK anser att man bör lägga större vikt vid datainsamling på europeisk nivå för att förbättra förståelsen av branschen.

1.8 Kommissionen borde i sitt meddelande även uppmärksamma den nuvarande situationen beträffande arbetsförhållandena i sektorn som en av utmaningarna. Detta gäller både arbetstagare, egenföretagare och små och medelstora företag, varav vissa för närvarande på olika sätt har otrygga arbetsförhållanden, delvis på grund av särdragen i branschen som sådan, men också till följd av bristande konkurrenskraft, vilket gör att man försöker spara pengar på arbetskostnaderna.

1.9 EESK betraktar filmkunnighet som en viktig faktor för att uppmuntra fler européer att uppskatta och söka efter europeiska filmer. EESK rekommenderar därför att filmkunnighet ska främjas på både europeisk och nationell nivå.

1.10 Tillgänglighet är ett annat område där större insatser bör göras, och därför bör forskning och innovation inriktas på att övervinna hinder såsom språk och funktionsnedsättningar.

1.11 Det europeiska filmforum som kommissionen föreslår bör omfatta alla berörda parter i den audiovisuella sektorn. Forumet är ett viktigt verktyg för att samla alla aktörer i den audiovisuella sektorn så att de kan ta itu med de viktiga frågor som sektorn står inför. EESK stöder detta sedan länge emotsedda samrådsforum, och betonar att alla berörda parter i sektorn måste delta på ett jämbördigt sätt. Detta gäller även mindre grupper av berörda parter, bl.a. företrädare för konsumenter och arbetstagare.

1.12 Viktiga utmaningar och möjligheter i den digitala tidsåldern bör vara fokus för ett sådant forum, så att politik och strategi kan kanaliseras till konkreta åtgärder i sektorn.

1.13 Dessutom betonar EESK att även om den digitala världen (inklusive utsikterna till satellitkommunikation i enlighet med EU:s planer för 2020) förändras snabbt och kan uppfattas som en utmaning för sektorn så erbjuder den trots allt en mängd möjligheter för filmbranschen.

2. Sammanfattning av meddelandet

2.1 Filmbranschen i Europa, som är ett av instrumenten i vår kulturella mångfald, har specifika särdrag och är även mycket kreativ. Branschen är en stor tillgång för det betydande kulturarvet i Europa, men den är också allvarligt hotad på grund av ett flertal utmaningar.

2.2 Kommissionen har tidigare lagt fram ett antal direktiv som rör specifika områden av filmbranschen, t.ex. immateriella rättigheter. Detta meddelande är det första på senare tid som inriktas på branschen som helhet.

2.3 I kommissionens dokument framhålls de särskilda utmaningar som den europeiska filmbranschen står inför, nämligen följande:

- Den europeiska filmpubliken: Få europeiska filmer visas på bio eller tv i ett annat land.
- Förändrade konsumtionsmönster: Filmtittandet förblir detsamma medan mediet förändras. Färre människor går på bio, och fler tittar på film på tv eller genom beställvideo.
- Brister i strategin för att nå en global marknad, bl.a. fragmenterad finansiering och begränsade möjligheter till internationalisering.

2.4 Kommissionens dokument syftar därför till att kartlägga och åtgärda dessa utmaningar som en utgångspunkt för diskussion. Dessa områden är

- finansiering,
- affärsmodellen inom sektorn,
- mer stimulans till den kreativa sektorn,
- publik tillgång.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EESK välkomnar kommissionens initiativ att fastställa grunden för en diskussion mellan alla berörda parter och andra aktörer i den audiovisuella sektorn i Europa. Denna dialog är ytterst viktig och har behövts sedan länge, inte bara för att dra nytta av de fördelar som en digital värld i ständig förändring och den nya tekniken erbjuder, utan också för att ytterligare stärka denna mångskiftande och komplexa bransch.

3.2 EESK håller med kommissionen vad gäller de särskilda utmaningar som framhålls i dokumentet. Vi vill dock lägga till en annan utmaning som inte nämns i dokumentet, nämligen den rådande arbetsmiljön för arbetstagare, egenföretagare och företagare i denna sektor.

3.3 När det gäller de prioriterade åtgärdsområdena instämmer EESK i de områden som tas upp i dokumentet. Vi skulle dock vilja lägga till följande områden som måste diskuteras och åtgärdas:

- Utbildningsmiljön, som inte får begränsas enbart till företagarkompetens i utbildningssystemet.
- Arbetsförhållandena och arbetsmiljön.
- Kopplingen mellan teater och bio.
- En mer heltäckande datainsamling och uppvisande av bästa praxis.
- Den inre marknaden och kopplingen mellan immateriella rättigheter och upphovsrätt och branschen.

3.4 Dessutom betonar EESK att även om den digitala världen förändras snabbt och kan uppfattas som en utmaning för sektorn så erbjuder den trots allt en mängd möjligheter för filmbranschen. Bland dessa kan man nämna möjligheterna till satellitkommunikation enligt EU:s satellitinfrastrukturplaner för 2020 och till användning av satelliter för filmdistribution på ett mer flexibelt, miljövänligt och kostnadseffektivt sätt.

4. Särskilda kommentarer

Finansieringsmiljön i den audiovisuella sektorn

4.1 EESK stöder tanken på att den offentliga finansieringen i sektorn inte nödvändigtvis måste ökas, utan snarare optimeras för att ge branschen mervärde. Offentlig finansiering är en fråga för medlemsstaterna, och EU-finansieringen bör syfta till att ytterligare förbättra den lokala finansieringens effektivitet. Denna offentliga finansiering bör dock användas för att locka mer privat finansiering.

4.2 Finansieringsmodellen för den audiovisuella sektorn måste bygga på stöd som riktas till olika slags produkter och på en blandning av direkta bidrag och hävstångsfinansiering som gör det lättare för privata investerare att komma in på marknaden. Den offentliga finansieringens roll som hävstång är avgörande för att uppnå en mer rationell användning av offentliga medel och för att koncentrera insatserna på kulturprodukter.

4.3 EESK betonar att det råder en ömtålig balans mellan konkurrenskraft och kreativa uttryck. Den offentliga finansieringen bör inte inriktas på enbart den ena av dessa två aspekter utan man måste finna en lämplig jämvikt.

4.4 Utöver de frågor beträffande offentlig finansiering som kommissionen tar upp som utgångspunkt för diskussionen skulle EESK vilja lägga till följande:

4.4.1 På övernationell nivå måste man ägna tillräcklig uppmärksamhet åt utvecklingen av ett "europeiskt" filmmärke. Nationell märkning är viktig och bör alltid förbli en central del av filmens eftertext, men ett europeiskt märke måste vidareutvecklas både på global nivå och på nationell nivå.

4.4.2 Garantifondssystem och skatteincitament är de viktigaste finansieringsverktyg som bör användas. Särskilt om de är förenliga med Baselkriterierna främjar garantifonder bankernas utlåning, medan skatteincitament främjar investeringar i eget kapital eller hybridkapital. Dessa finansieringsverktyg måste struktureras så att de kompletterar de europeiska, främst finansieringsinitiativet Kreativa Europa, garantifonder för små och medelstora företag samt EU:s strukturfonder.

4.4.3 Andra finansieringsinstrument såsom Horisont 2020 och Erasmus+, och inte bara programmet Kreativa Europa, bör användas inom denna sektor och inriktas på denna sektor med en lämplig balans.

4.5 I kommissionens meddelande nämns privata investeringar som en finansieringsmetod för branschen. EESK rekommenderar att nya aktörer i den digitala sektorn – t.ex. telekommunikationsföretagen och innehållsleverantörerna – bidrar till finansieringen av branschen.

4.6 Enstaka initiativ räcker inte. Regeringarna och EU måste utveckla en finansieringsinfrastruktur för den audiovisuella sektorn som syftar till att genomföra och främja ett flertal finansiella och icke-finansiella tjänster – inklusive tjänster för kapacitetsuppbyggnad – riktade till branschens hela produktionskedja: utveckling, produktion och distribution.

En innovativ affärsmiljö

4.7 EESK har deltagit i debatten om immateriella rättigheter, den digitala inre marknaden och direktivet om audiovisuella medietjänster. Vi stöder ändå tanken på att undersöka nyskapande affärsmodeller som är ändamålsenliga i samband med den digitala tidsålderns nuvarande tekniska förändringar. EESK betonar också att hela den nuvarande politiken för denna sektor måste rationaliseras.

4.8 Nya affärsmodeller måste undersökas, och målmedvetenheten att fatta djärva beslut bör stödjas. EESK understryker dock att det för att detta ska kunna uppnås krävs att alla berörda parter på ett öppet och heltäckande sätt deltar i diskussionerna om att ändra affärsmodellerna. Dessutom bör en sådan debatt styras av branschen själv.

4.9 Vi är fast övertygade om att denna aspekt är avgörande för branschens framgång, och uppmanar därför alla berörda parter att vara öppna för sådana nya affärsmodeller, inte bara för att dra full nytta av de fördelar som den digitala tidsåldern erbjuder, utan också för att anpassa sig till konsumenternas beteendemönster, som förändras snabbt.

4.10 Det behövs en kulturell förändring av producenternas och tv-bolagens mentalitet: I framtiden kommer produkter avsedda för bio och tv att finnas sida vid sida med crossmedia-produkter. Producenterna och tv-bolagen måste utveckla olika affärsmodeller i förhållande till produkternas olika karaktär. De måste arbeta med olika budgetar och olika utgivningsstrategier beroende på de specifika produkternas karaktär och kommersiella potential. Samtidigt måste regeringarna pröva den offentliga finansieringsmodellen i enlighet med en mer balanserad blandning av stöd.

4.11 EESK manar till försiktighet vad gäller att helt enkelt anpassa nuvarande affärsmetoder utan att betrakta metoderna ur en fullständigt innovativ synvinkel. Till exempel kanske inte fastställandet av mer flexibla releasefönster nödvändigtvis tillhandahåller de affärslösningar som den digitala tidsåldern kräver.

Förstärkning av den kreativa miljön

4.12 EESK anser att samarbetet mellan filmskolor är avgörande för att ytterligare stärka sektorn. Dessutom betonar vi att denna del av sektorn, dvs. filmskolorna, också måste delta i de diskussioner mellan de berörda parterna som äger rum på europeisk nivå.

4.13 Något som måste beaktas i större utsträckning på detta område är de särskilda utmaningar som filmskolorna ställs inför på grund av att tekniken förändras så snabbt att filmskolorna ofta använder omodern teknik vid utbildningen av eleverna. Det gör att de yrkesutbildade som lämnar dessa skolor ibland inte är förberedda för den tekniska miljö som de sedan möter i själva branschen.

Tillgänglighet och publikutveckling

4.14 EESK stöder principen om att publiken också bör stå i centrum för drivkraften i sektorn. Av detta skäl betonar vi dessutom behovet av ordentliga data på europeisk nivå samt av att konsumentorganisationerna deltar i diskussionerna mellan de berörda parterna, t.ex. inom det europeiska filmforumet.

Insamling och analys av data

4.15 EESK anser att man bör lägga större vikt vid datainsamling på europeisk nivå för att förbättra förståelsen av branschen. Denna datainsamling bör inte bara omfatta publiken i sektorn, utan också användningen av medel på olika nivåer, sektorns konkurrenskraft samt arbetsmiljön och arbetsförhållandena.

4.16 EESK konstaterar också att man måste utveckla en datakälla på nationell nivå och EU-nivå som även omfattar data som används av finansiella förmedlare för att bedöma och hantera investeringsrisken.

Arbetsmiljö och arbetsförhållanden

4.17 Det är EESK:s fasta övertygelse att arbetsförhållandena och arbetsmiljön i sektorn bör vara ett diskussions- och fokusområde. För närvarande är sektorn så mångskiftande att bristen på uppgifter om arbetsförhållandena ofta leder till att detta område inte ägnas tillräcklig uppmärksamhet.

4.18 Osäkra anställningar håller tyvärr på att bli än vanligare i sektorn, delvis på grund av särdragen i branschen som sådan (t.ex. produktion som äger rum under kort tid), men också till följd av bristande konkurrenskraft, som gör att man försöker spara pengar på arbetskostnaderna.

4.19 EESK uppmanar därför kommissionen att ta med denna utmaning i fokusområdet för meddelandet och även ta upp den i diskussionerna. Aktörer som företräder arbetstagarna i filmbranschen måste delta i diskussionerna mellan de berörda parterna och i det europeiska filmforumet.

Det europeiska filmforumet

4.20 EESK stöder kommissionens initiativ att inrätta det europeiska filmforumet. Det är verkligen hög tid att sektorn samlas för att diskutera frågor som anses vara relevanta för branschens konkurrenskraft i dagens digitala tidsålder.

4.21 EESK betonar att alla berörda parter måste delta på ett jämbördigt sätt i denna sektor. Detta gäller även mindre grupper av berörda parter, de som har mindre "makt" samt företrädare för konsumenterna och arbetstagarna.

4.22 Även om tv-sektorn inte påverkas lika kraftigt som filmbranschen av den digitala tidsåldern är det viktigt att även beakta tv-sektorn och diskutera den inom ramen för den bredare debatten eftersom den är en viktig del av den audiovisuella sektorn.

Främjande av europeisk filmkunnighet

4.23 EESK betraktar filmkunnighet som en viktig faktor för att locka fler européer att uppskatta och söka efter europeiska filmer. EESK rekommenderar därför att filmkunnighet ska främjas på både europeisk och nationell nivå. Detta skulle inte bara gynna själva branschen, utan också understryka en viktig yttring av Europas kulturella mångfald. Eftersom den specifika modellen med filmkunskap i skolorna kanske inte nödvändigtvis fungerar, anser EESK att man bör skapa modeller och kampanjer som framhäver framgångarna, skönheten och konsten i den europeiska filmbranschen.

Tillgänglighet

4.24 Språket kan betraktas som ett hinder för publiken i Europa och även resten av världen. Språket är ett fysiskt hinder, men också en del av den kulturella mångfalden. Dessutom är film ett kraftfullt verktyg för inläring av främmande språk. EESK anser ändå att medel från Horisont 2020 även bör avsättas för en innovativ metod för dubbning på ett kostnadseffektivt sätt med hjälp av den modernaste tekniken och framtida teknik.

4.25 Dessutom uppmanar EESK verkligen den audiovisuella sektorn att utnyttja de tillgängliga verktygen för att säkerställa att även en publik med nedsatt syn och/eller hörsel kan ta del av sektorns produkter. Man bör även inrikta forskning på att göra sådana tillgänglighetsverktyg mer kostnadseffektiva.

Bryssel den 10 december 2014.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Henri MALOSSE
